

Tuna Irmağı Akıyor

◆ Erdal Noyan

Tuna, Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına uğramamakla birlikte, “Tuna Nehri akmam diyor” dizesiyle başlayan marşın (türkünün) katkısıyla çoğu iç akarsudan daha çok biliniyor.

Tuna’yı geçenler Ruslardı bu kez.

Şimdiki Bulgaristan’ın sınırları içindeki o zamanın Osmanlı kenti Zağra’nın Müftüsü Hüseyin Raci Efendi, Osmanlı-Rus Savaşı’nın tanıklarından biri.

Müftü’nün, Ertuğrul Düzdağ’ın baskıya hazırladığı Tarihçe-i Vak’a-i Zağra’da verdiği bilgiye göre, Rus Ordusu, Tuna Irmağı’nı 1877 yılının Haziran ayının 12’sinde geçmiştir.

Şöyle deniliyor Osman Paşa Marşı’nda:

*“Düşman Tuna’yı atladı
Karakolları yokladı”.*

Zağra Müftüsü şunları aktarıyor: “1294 Hicrî senesi Cümâdelâhire’si ve 1293 Rumî yılı. Mağrur düşman Tuna’yı geçerek Zıştovi’yi zapt etti. Burayı koruyan askerlerden dört yüz kadar Müslümanı al kana boğdu. Ahali ağlayarak, şaşkın ve perişan yollara düşüp dağıldı. Yatak köyü halkını tamamen katliam ettiler.”

Ruslar, Plevne’yi de kuşatırlar.

Zağra Müftüsü, “Yirmi iki Teşrinievvel (Ekim) 1293’te Plevne tamamen muhasara altına girmişti.” diyor.

Rus Ordusu’na karşı savunma savaşı yapan Osman Paşa, askerlerini karşı saldırıya geçirir.

Kendisi en öndedir. Çetin bir savaş yapılır. Ancak çember yarılamaz. Paşa, bacağından yaralanır.

1877 yılının Temmuz ayında başlayan savunma, Aralık ayında sonuçlanır.

Plevne yitirilmiştir.

Rupert Furneaux, yüz kırk üç gündür eşi az görülür bir yiğitlikle savaşan Türklerin beyaz bayrak çekmekten başka umarlarının kalmadığını yazar.

(Türkçeye, Tuna Nehri Akmam Diyor adıyla Şeniz Türkömer’le Derin Türkömer’in çevirdikleri kitap Plevne Savaşı’na ilgi duyanlarca okunmaya değer bir yapıt. Kuşatmanın ve savunmanın aşamaları tanıkların tanıklıklarından yararlanılarak oldukça ayrıntılı bir şekilde anlatılıyor.)

Plevne’yi kararlılıkla savunan Osman Paşa, Osmanlı’nın Trakya’da bile tutunmakta zorlandığı bir zamanda yükselen yürekli bir asker olarak ün saldı.

Tuna Irmağı’na bakarken, Tokat doğumlu “şanı büyük” Osman Paşa’yı anımsamak doğaldır ve gereklidir.

“Plevne’den çıkmam” diyen ancak çıkmak zorunda kalan Osman Paşa’nın anısı aradan çıkarıldığında Tuna’nın anlamı ve önemi büyük ölçüde azalır.

1877, 1878 yıllarını acıya boyayacak Osmanlı-Rus Savaşı’nın bir kesitinin, Tuna’nın, Plevne’nin, Osman Paşa’nın ve adları bilinmeyen binlerce askerinin türküsü “Tuna Nehri akmam diyor” büyük olasılıkla Plevne Savaşı’nın hemen ardından söylenmiştir.

Plevne’de canlarını yitiren adsızlara gelince, aşağıdaki bilgi doğruysa rezil bir iş yapılmış!..

Furneaux, Plevne’deki savaş ressamı arasında yer alan İrving Montagu’nun 1879 yılında Bristol’da okuduğu bir gazete haberini aktarır. Habere göre, Plevne’den Bristol Limanı’na otuz ton insan kemiği getirilmiş!

Furneaux’un yorumunu, çevirmenlerin Türkçesiyle aktarıyorum: “Ufacık bir Balkan kasabasını ele geçirmek ve savunmak için hayatlarını verenler, İngiliz topraklarını gübrelemekte kullanılıyordu.”

Doğruysa, çok acı değil mi?

Tuna’nın akmamak gibi bir seçim hakkı yok, kendi yarası buyruğunca bazen cılız, bazen coşkulu, bazen taşkın ve insanoğlu yüzünden zaman geçtikçe biraz daha fazla kirlenerek ve kirleterek de olsa akmayı sürdürüyor...